

ДИНАМІКА НУЛЬСУФІКСАЛЬНОГО ТВОРЕННЯ ІМЕННИКІВ PLURALIA TANTUM В НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

У статті крізь призму лексико-словотвірних типів здійснено дериваційний аналіз нульсуфіксальних похідних, що вживаються в новій українській мові тільки у формі множин.

Під нульсуфіксацією лінгвісти розуміють такий спосіб творення слів, при якому похідні лексеми характеризуються відсутністю матеріального (фонетично оформленого) словотворчого афікса та наявністю специфічної для цього класу слів системи флексій [1, 2, 3, 4, 5]. Нульова суфіксація найактивніше проявляє себе в іменниковому словотворенні [6: 11]. Цей спосіб породження номенів належить до найменш дослідженої ділянки дериваційної системи української мови [4, 5, 7, 8, 9, 10]. Детальний опис словотвірної структури нульсуфіксальних дериватів у формі множини як мікросистеми афіксальної підсистеми іменника сприятиме цілісності, комплексності досліджень всієї афіксальної системи іменника.

Панівна більшість нульсуфіксальних іменників *pluralia tantum* (*вибори, зазови, побори*) мотивуються дієслівними основами. У віддієслівному словотворенні відбувається рекатегоризаційне перетворення дієслова, тобто перехід дієслівної основи в іменну, при цьому елементи дієслівної семантики поєднуються з категоріальним значенням предметності досліджуваного класу слів.

У залежності від того, наскільки зберігається категоріальність твірного дієслова, серед девербативних похідних *pluralia tantum* розрізняють іменники, що мають *транспозиційні* словотвірні значення, та іменники, у яких значення твірного дієслова зазнало певних *мутаційних* змін.

1. Частина іменників *pluralia tantum* має загальне словотвірне значення "опредметнена дія", що виникло внаслідок транспозиційних змін значення твірного дієслова: *обійми* (1700-1721 УЛ 47); *увидьвши, втеки рушили* (1719 ДДГ 172) "втеча"; *доводи вєсти* (1728 ДДГ 114) "дїзнання про щось". Зазвичай деривати позначають багатократну дію: *скоки* (1837 РД 43) "скакання"; *бальяндраси* (Котл I 74) "пуста балаканина" (<*бальяндрасити* "говорити, розповідати смішне" - Гр I 25); *глузи* (Котл I 216) "кепкування"; *каверзи* (243) "вередування"; *фиглі* (283) "хитрування, підлещення" (<*фиглювати* "викидати різні штуки, забавлятися" - Гр IV 376); *бєбєхи* (Котл II 67) "побиття" (<*бєбєхнути* "сильно кинути, вдарити" - Гр I 36).

Чимало похідних, що творяться нульсуфіксальним способом, унаслідок транспозиційних змін значення мотивувального дієслова, виявлено в текстах другої половини XIX – на початку XX століття: *стала слава, стали й поговори* (1856-1857 ЗапКуліш I 241) "плітки"; *переходами різних командь* (II 354) (<*переходити*); *уроки* (УміСп 739) "зіпсуття" (<*урочити* "завдавати шкоди"); *свари, чвари* (860) "розлад, незгода" (<*сваритися, чваритися*); *розкопи* (867) "розкопування"; *вибори* (СМШ I 80); *співи* (283); *вандри* (Писк 29) (<*вандрувати* "мандрувати" – Гр I 125); *визви* (Писк 34) (<*визивати*); *затіви* (86) (<*затівати*); *балаки* (Ж I 11) (<*балакати*); *мандри* (426) (<*мандрувати*); *роздобуди* (II 817) (<*роздобудуватися* "знаходити, придбати" – Гр IV 43); *ханьки* (Ж II 1033) (<*ханькати* "нарікати"); *викрути* (УміСп 95) "викручування"; *присїди* (802) "присідання"; *заходи* (912) "лаштування в дорогу" (<*заходитися* "починати щось робити" – НТСУМ II 112); *засїди* (Гр II 95) "підстерігання"; *зводи* (134) "зведення, очна ставка"; *паяки* (102) (<*паякати* "розглагольствувати" – Там само); *підслухи* (179); *шепоти* (IV 492) "нашіптування"; *переверти* (ЛексФр 162) "перевертання"; *переговори* (162) "домовляння"; *перегони* (162) (<*переганяти* "змінювати місце"); *удри* (242) "втікання, втеча" (<*удирати*); *вишуки* (СГТ 22) "вишукування, розвідка".

Аналіз зібраного матеріалу з джерел другої половини XX – початку XXI ст. дозволяє стверджувати, що нульсуфіксальний спосіб творення похідних *pluralia tantum* нарощує свою продуктивність у творенні дериватів на позначення опредметненої дії, що характеризується багатократністю, тривалістю в часі: *перебенді* (СУМ VI 122) "балаканина, іноді вередування" (<*перебендювати* "говорити багатослівно; вередувати" - Гр III 108); *пересуди* (СУМ VI 292) "висловлювання недобророзумної думки"; *перешепти* (320) "перемовляння" (<*перешептуватися* "перемовляння пошепки"); *підгляди* (414) "підглядання"; *підслухи* (502) "підслухування"; *То ж поривайся – крізь людську зловтіху, пересуди, і осуди, й суди* (Стус 28); *шурхоти, і шепоти, і щєми- то твого спогадування дні* (66); *...і присмеркові розсипи суниць* (93); *і чути було звідти хихи та хахи* (О.Гончар V 159); *збори* (ГорбачСтупно 444) "збирання врожаю, жнива"; *заводи* (ГорбачТеребов 221) "ридання"; *знути* (Корзонюк 131) рідко "знуцання" (<*знутити* "довести до знемоги, дуже виснажити" – СУМ III 672); *примуди* (Мельн 90) "вигадування"; *уговори* (СУСсГ 212) "умовляння"; *химороди* (Чаб IV 194) "чаклунство" (<*химородити* "чаклувати" – Гр IV 397); *збори* (О I 297); *переходи* (II 56) "екскурсія" тощо.

1.1. Загальне словотвірне значення "опредметнена дія" мають номени, що називають обрядові дії та свята. За семантикою такі найменування не мисляться одномоментними, мотивувальне слово визначає тривалість дії в часі, поетапність у її здійсненні, масовість під час проведення того чи іншого обряду, свята, наприклад: *проводи* (Б-Н 302) "Фомин день; поминальні дні" або "перший понеділок після Трійці, коли, за повір'ям, проводжають піснями русалок"; *похорони* (КвОсн II 638) "обряд поховання тіла померлого"; *запуски* (Ж I 226) "заговини; переддень посту" (<*запускати* "не робити чогось своєчасно", тобто "не їсти" або "споживати скромне" – НТСУМ II 92); *звіди* (Ж I 288) "розвідина: розвідка" (<*звідуватися* "довідуватися, розпитувати" – Гр II 131);

попряди (Ж II 706) "зібрання дівчат вдень в досвітчаній хаті для прядіння чи іншої роботи" (<попрясти); **зачупусти** (Гр II 87) "заговіни"; **одзори** (III 9) "оглядання будинку та господарства, куди хочуть віддавати чи де хочуть взяти дівчину заміж" (<обзирати "оглядати" – Там само); **попряхи** (340) "те само, що попряди".

У другій половині ХХ – на початку ХХІ виявлено ряд інших іменників: **помини** (СУМ VII 121) "обрядовий обід"; **пряхи** (СУСсГ 179) "зібрання дівчат та молодичь удень у родичів чи сусідів, де прядуть або роблять іншу роботу" (<прясти); **міни** (ГуцГов 124) "відвідування батьків молодих один одного після весілля" (<мінити "обіцяти" – Там само); **розгляди, обзори** (ДзПрогр 264) "оглядини"; **похови** (266) "похорон, обряд проводів померлого"; **завови** (Дорош 109) "обряд відвідування сватів після весілля" (<завивати "запрошувати"); **вигляди** (Лис 43) "розглядини" (<виглядати "видивлятися, очікуючи когось" – Гр I 152); **заповіди** (О I 281) "церковне повідомлення про шлюб" (<оповіцяти); **збіги** (296) "церковне свято – збіг Богородиці"; **оповіди** (II 22) "церковне повідомлення про шлюб" (<оповіцяти); **виряди** (Сизько 17) "вирядження хлопців до лав РА" (<виряджати "проводжати при від'їзді"); **обкоси** (Чаб II 11) "обжинки" (<обкошувати, обкосити) та інші.

2. Часом нульсуфіксальні деривати набувають додаткових лексико-словотвірних значень (продукту, наслідку дії) "наближаються до абстрактного означення понять з послабленням характеристики тривання у часі" [11: 70-71], а твірні основи таких похідних зазнають мутаційних змін. Крім того деривати цього типу набувають різних предметних значень [Там само], а похідні позначають назви результатів дії, найменування залишків, покидьків, рештків після дії, назви знарядь праці чи допоміжних засобів, пристроїв для здійснення певної дії, локативні найменування, а також назви угідь і т. ін., найменування хвороб та неприємних відчуттів, назви сукупностей чогось, збірних понять тощо.

2.1. У писемних пам'ятках нової української мови виявлено небагато нульсуфіксальних девербативів *pluralia tantum*, що позначають результати дії, на яку вказує мотивувальне слово: **побори** (1727 УЛ 310) "податки" (<побирати "брати" – Гр III 202); **замети** (СМШ I 252); **покоси** (II 108) "результат дії косаря"; **втори** (Ж I 130) "дорога, шлях" (<вторувати, вторити "протоптувати" – Там само); **обрехи** (547) "плітки"; **шенци** (1087) "знахарське шептання".

Номен на позначення результатів дії, виявлені в письмових джерелах другої половини ХХ – на початку ХХІ століття, відзначаються більш конкретним значенням, часом з відтінком сукупності: **харчі** (СУМ XI 28) "загальна назва їстівних припасів" (<харчуватися); **стири** (ГорбачЛКШ 12) "арго: заяложені або стерті фігури на картах" (<стерти, стирати); **дари** (Мельн 78) "подарунки, які свати дарують один одному на весіллі" (<дарувати); **коси** (НикСГЛ 195) "скошені злаки"; **зводи** (НикМЛА 271) "помилка при накиданні основи в нитку" (<зводити "з'єднувати разом" – Гр II 134); **наводи** (О I 463) "донос, наклеп" (<наводити); **заноси** (СГБ 279) "занози (ярма)" (<заносити); **заводи** (Чаб II 15) "почин" (<заводити "заснувати"); **зноси** (СНГТК 85), **наноси** (126) "наноси мулу після розливу річки" (<зносити, наносити).

2.2. Вторинного значення набули нульсуфіксальні похідні, що позначають найменування рештків, залишків після дії, на яку вказує мотивувальне слово. Часто реєструють нульсуфіксальні похідні зазначеного типу лексикографічні праці нової української мови: **жмаки** (УміСп 134) "залишки від буряку" (<жмакати "м'яти"); **виполоски** (720) "рештки, помій" (<виполоскувати); **отени** (Писк 584) "залишки від очищення конопель" (<отинати "обтіпати"); **з'їди** (Гр II 155) "рештки корму тварин"; **переїди** (Гр III 119) "залишки сіна і соломи з-під ясел" (<переїсти, переїдати "поїсти все"); **помії** (295) (<помити, помію); **згріби** (ГуцГов 81) "залишки на стерні після згрібання"; **огризи, огріби** (137) "залишки кормів" (<огризити "обгризти; об'їдати"; **огрібати** "обгрібати"); **сметі** (НиконСГЛ 205) "дрібні відходи, які змітають з зерна під час молотби" (<змітати); **сходи** (СУСсГ 88) "пачоси лляного волокна" (<сходити "переводити, виробляти" – Гр IV 236); **вижми** (Чаб I 148) "вижимки"; **трибухи** (IV 134) "зернові відходи, озадки" (<трибушити "розсипати, розтрушувати"); **вибруди** (О I 96) "бруд, нечистоти"; **пириваре** (Корз 182) "продукти, з яких щось варять"; **поїді** (187) "недоїдки". Як правило, такі номенни позначають залишки технічних культур, харчових продуктів та характерних рідин.

2.3. Серед нульсуфіксальних плуративів, що набули вторинного значення, виявлено такі назви предметів на позначення засобів, знарядь для здійснення дії: **Як-би то ...попа в шори вбрати** (к. XVIII УЛ 249) "різновид упряжі" (<шоркати "шмагати (коня)" – Ф IV 467); **окови** (1837 РД IX) "кайдани"; **диби** (11) "ходулі"; **мари** (Котл I 89) "ноші, похоронні сани" (очевидно, корінь *мар* є варіантом кореня *мор* < *морити*, яке у сучасній мові вживається в іншому значенні: "томити, обезсилувати", але порівняймо з рос. "маривать", польськ. "martwy" "спричиняти смерть"; це слово збереглося живим у багатьох говорах української мови - див. ЕССУМ III 107-109); **вязы (вьязы)** (Б-Н 90) "кайдани".

Поряд зі згаданими похідними в писемних джерелах другої половини ХІХ – на початку ХХ століття трапляються іменники **зводи** (1856-1857 ЗапКуліш 247) "зруб криниці" (<зводити "будувати"); **своди** (СМШ II 234) "склепіння"; **сходи** (Писк 253); **наводи** (Ж I 468) "допоміжні знаки" (<наводити "направляти" – Гр II 472); **розлоги** (IV 48) "ворота у гуцулів" (<розлягатися); **стиски** (205) "ножиці без кілець для пальців для стрижки овець" (<стискати); **війми** (Яв 83) "ополонка в річці для витягування риби, невода" (<віймати).

У другій половині ХХ століття виявлено й інші номенни на позначення допоміжних засобів чи пристроїв для здійснення певної дії: **закови** (СУМ III 152) "кайдани, пута"; **кліщі** (IV 186) "металевий інструмент для захоплення, тримання тощо" (в сучасній мові мотивація цього деривата дещо послаблена і лише в діалектах трапляється *кліщити* "стискувати, тиснути" - див. НТСУМ II 264); **ноші** (СУМ V 449) "пристрій для перенесення вантажів, людей" (<носити); **заступи** (ГуцГов 79) "сходи" (<заступати "заходити" – Гр II 103); **обнови** (О II 7) "окуття"; **викладе** (Корз 84) "бруски між балками зверху зрубу будинку" (<викладати); **підвихи** (Ліпкевич 225) "жмути чогось, які підвішують до дна сітки".

Серед дериватів зазначеного типу, особливо у говірках, трапляються вузькоспеціалізовані найменування засобів чи знарядь дії, що відображають основний промисел, діяльність людей цієї території, регіону: **чини** (ГуцГов 212) "ткац.: планки, на яких перехрещуються нитки основи"; **шори** (218) "пристрій для сушіння сіна"; **смики** (ДзПрогр 68) "довгі вантажні сани"; **переніси** [ЗелБанд 1999 73] "будівельний пристрій" (<переносити); **п'яла** (Лис 181) "триніг для дітей, матері, яких працюють у полі"; **розводи** (Ник 28) "віз з високими і довгими драбинами"; **поводи** (О II 89) "посторонки, віжки"; **застави** (Лис 81) "дощані щити для захисту залізничної колії від снігу", а також "щити в греблі ставка для затримування води" (<заставляти); **гайма** (Чаб I 274) "гальмо" (<гаймувати). Як правило, такі назви належать до складу пасивної лексики української мови.

2.4. У текстах XVIII століття натрапляємо на локативні найменування: Козацькі **посади** випалив (1720 ЛВел 40) (<посадити) "місця перебування; помешкання"; **броди, перелазу** (1785 ОХН 21) "таємні ходи".

Похідні з таким словотвірним значенням виявлено і в текстах другої половини XIX – початку XX століття: **заколи** (Гр II 51) "місце перелому чогось"; **заори** (74) "краї орного поля, що важко заорюються і мають огріхи внаслідок твердого уїждженого ґрунту"; **порости** (III 353) "місце, поросле густою рослинністю" (<порости "вирости (у великій кількості)" – Там само).

Поряд із зазначеними дериватами в українській мові функціонують також інші похідні. Безперечно, панівна більшість має давнє походження. Серед них трапляються онімизовані найменування гідрооб'єктів, що відбивають просторові ознаки, форму, виступи, характер берегів і здебільшого мають апелитивну основу: **заливи** [Лучик 1996 40] "заливне місце" або **Заливи** (СГУ 204) "назва струмка в Київській області" (<заливати); **Роздоли, Роздори, Розсоші** [Лучик 1996 57] "назви річок, русла яких роздвоюються"; **Витоки** [122] "назва джерела"; **Закрути** [204] "назва звивини на Південному Бузі"; **Пійми, Поїми** [217] "назва заливного місця на Кіровоградщині"; **Торопи** [223] "найменування швидкоплинної, з мінливою течією ріки"; **Залому** (Матіїв 25), **Затіни** (26) "назви потічків ріки Стрий"; **притопи** (СНГТК 161) "прибережжя при розливі" та інші.

Деякі нульсуфіксальні похідні позначають застарілі поняття: **вгони** (О I 88) "межа в полі"; **згони** (303) "місце подовженого стику двох нив"; **угони** (II 312) "місце поперечного стику двох полів у кінці гонів; згони". У творах художньої літератури номени *pluralia tantum* вживаються з метафоризованим значенням, пор.: **І кожодня вертаюся в витоки** (Стус 109) (<витікати "брати початок").

2.5. Деякі деривати, що мають лише форму множини, позначають захворювання, неприємні відчуття та фізіологічні процеси, що відбуваються в організмі живих істот. Багато таких номенів виявлено в лексикографічних працях другої половини XIX – початку XX століття: **злоги** (Ж I 690) "пологи" (<злягти "звільнитися від тягара; розродитися"); **корчі** (УміСп 194); **здриги** (218) "тремтіння"; **потяги** (756) "потягання"; **здихи** (Гр I 148), **дихи** (385) "здуховина; у четвероного друга: частина між ребрами та сиділишними кістками"; **заїди** (II 42) "виразки навколо рота"; **запарі** (76) "зашпори"; **надими** (482) "пахова грижа" (<надиматися "надуватися" – Там само); **порплі** (III 354) "порплиця" (<порплитися, порпати "копірсятися, ритися у чомусь" – Там само); **стиски** (IV 205) "задуха" /пор.: **стиски** (Саб 377,382) "спазми у грудях" / (<стискати "здавлюючи, утруднювати дихання" – ЕССУМ IV 311); **хлипи** (Гр IV 401) "схлипи, сльози" (<хлипати); **дряпи** (ЛексФр 66) "виразки"; **ломи** (116) "біль у суглобах"; **нарости** (135) "мертва кістка"; **потому** (186) "втома".

Похідні такого типу часто фіксуються в письмових джерелах другої половини XX - початку XXI століття: **роди** (СУМ VIII 593) "пологи"; **шолуді** (XI 509) "виразки на тілі, голові; струпи, парші" (<шолудіти "покриватися коростою, струпами, пор.: шолудивий"); **сверби** (ДзПрогр 181) "захворювання, викликане кліщем" (<свербіти "чухатися"); **плачі** (186) "плаксивиці у дітей вночі"; **перейми** (Лис 156) "болісні скорочення м'язів матки під час пологів" (<перейматися "перериватися, припинятися" – Гр III 119); **злоги** (СГБ 282) "порід; роди" (<злігати "родити" – Там само); **шмаркі(и)** (361) "соплі" (<шмаркати).

2.6. Нульсуфіксальні деривати *pluralia tantum* позначають також збірні поняття, сукупності предметів або явищ: **наклади** (1723-1747 УЛ 540) "церковне вбрання"; **збитки** (1728 ДДГ 113); **припаси** (сер. XVIII ДДГ 87); **уроки** (к. XVIII УЛ 153) "замовляння" (<урочити "зачаровувати, призначати" – Ф IV 169); **прибори** (Котл II 23) "вбрання" (<прибиратися "одягатися").

У джерелах кінця XIX - початку XX століття виявлені девербативи позначають переважно сукупність конкретних предметів як чогось єдиного цілого: **гласи** (КвОсн I 261) "спільна назва 8 канонічних мелодій церковного співу" (<гласити "говорити, урочисто проголошувати"); **брижі** (Гр I 98), **рями** (IV 93) "складки на одязі, взутті"; **жмури** (I 487) "дрібні хвилі"; **мантули** (II 405) "подачки, зібрані колядниками або бідняками" (<мантулити, мантити "випрошувати"); **молоди (молоді)** (441) "невеликі хмарки" (<молодитися "збиратися в хмари").

До цієї групи похідних варто віднести іменники на позначення їжі: **драглі** (Гр I 439) "холодець" (<драгліти "перетворюватися у студенисту рідину"); **пизи** (III 150) "зварені шарики з кислого гречаного тіста" (<пизитися "дутися").

Деякі іменники *pluralia tantum* позначають явища, що відбуваються у природі: **прикладки** (III 425) "сутінки"; **розпари** (IV 71) "відліга". Поряд із зазначеними похідними у лексикографічних працях другої половини XX століття трапляються девербативи **опади** (СУМ V 700) "атмосферна волога, що випадає з хмар на земну поверхню у вигляді дощу, снігу, роси" (<опадати "осідати на що-небудь, покриваючи його з поверхні"); **померки** (VII 116) "відсутність світла, морок" (<померкнути "стемніти, згаснути").

Рідше нульсуфіксальні похідні позначають явища, які відбуваються з людиною чи через її посередництво: **мари** (1856-1857 ЗапКуліш 240) "видіння" (<марити); **хвасті** (Гр IV 390) "хвастоці" (<хвастати).

Виявлено похідні *pluralia tantum*, що позначають групи осіб чи живих істот, які виконують певну дію: **стежі** (СУМ IX 680) "люди, що послані стежити, стерегти"; **сторожі(и), сторожа** (НикМЛІА 221) "частина бджоли-

ної сім'ї, що виконує у вулику господарчі функції"; **зальоти** (О І 275) "свати" (з польського *zalesaj sik* "похвалитися; підлещуватися" – ЕСУМ II 230).

Отже, дериваційна історія іменників *pluralia tantum* в новій українській мові крізь призму лексико-словотвірних значень, дозволяє стверджувати, що нульсуфіксація займає вагомe місце у творенні плоративних найменувань. Породження таких номенів зумовлено потребою мовців у відображенні понять, що за семантикою відзначаються тривалістю у часі, багатократністю, повторюваністю або наявністю двох і більше осіб під час здійснення дії, зазначеної вивідним словом. Розвиток на основі похідних з так званим первинним значенням опредметненої дії вторинних – нульсуфіксальних дериватів на позначення *p. instrumenti*, результатів дії, залишків, локативних найменувань, збірних понять, явищ природи і т. ін. – свідчить про динаміку нульсуфіксального творення дериватів, що вживаються лише у множині, як підсистеми іменника в цілому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Азарх Ю.С. Словообразование и формобразование существительных в истории русского языка.- М.: Наука, 1984.- 247 с.
2. Білоусенко П.І. Історія суфіксальної системи українського іменника (назви осіб чоловічого роду).- К.: КДПІ, 1993.- 214 с.
3. Земская Е.А. Современный русский язык. Словообразование.- М.: Просвещение, 1973.- 304 с.
4. Лопатин В.В. Нулевая аффиксация в системе русского словообразования // Вопросы языкознания.- 1966.- №1.- С. 76-87.
5. Третевич Л.М. Нулевая суффиксация имён существительных в современном украинском языке. Автореф. диссерт. канд. филолог. наук.- Ужгород: УГУ, 1980.- 23 с.
6. Білоусенко П.І. Проблеми і перспективи вивчення динаміки нульсуфіксальної деривації // Ономастика і апелятиви. Збірник наукових праць.-Вип. 11.- Дніпропетровськ: ДДУ, 2000.- С. 10-14.
7. Грещук В.В. Український відприкметниковий словотвір.- Івано-Франківськ: Плай, 1995.- 208 с.
8. Карпіловська Є.А. Суфіксальна підсистема сучасної української літературної мови: будова та реалізація.- К.: Ін-т мовознавства імені О.О. Потебні НАН України, 1999.- Вип. 21.- 297 с.
9. Клименко Н.Ф. Система афіксального словотворення сучасної української мови.- К.: Наук. думка, 1977.- 189 с.
10. Третевич Л.М. Про словотвірну семантику віддієслівних іменників з нульовими суфіксами в сучасній українській мові // Словотвірна семантика східнослов'янських мов.- К.: Наук. думка, 1983.- С. 120-129.
11. Родніна Л.О. Суфіксальний словотвір іменників у сучасній українській мові // Словотвір сучасної української мови.- К.: Наук. думка, 1979.- С. 57-118.
12. Зеленько А.С., Бандюк М.І. Типологія структурно-семантичної організації побутово-виробничої лексики української мови на діалектному матеріалі (Реконструкція глибинних семантичних структур, або тезаурус): Монографія.- Луганськ: Шлях, 1999.- 90 с.
13. Лучик В.В. Автохтонні гідроніми Середнього Дніпро-Бузького межиріччя.- Кіровоград: КДПІ, 1996.- 236 с.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Б-Н** Білецький-Носенко П. Словник української мови/ Підгот. до вид. В.В.Німчук.- К.: Наук. думка, 1966.- 424 с.
- Гончар О** Гончар О. Твори : В 7 т.- К.: Дніпро, 1988.
- Горбач ЛКШ** Горбач О. Лексика наших картярів і шахістів // Зібрані статті. IV.Лексикографія і лексикологія.- Мюнхен, 1992.- С. 1-16.
- Горбач Ступно** Горбач О. Південноволинська говірка й діалектний словник с. Ступно, кол. повіту Здовбунів. Словник // Олекса Горбач. Зібрані статті. V. Діалектологія.- Мюнхен, 1993.- С. 405-524.
- Горбач Теремов** Горбач О. Говірки Теремовельщини. Словник // Олекса Горбач. Зібрані статті. V. Діалектологія.- Мюнхен, 1993.- С. 173-257.
- Гр** Словарь української мови/ Збір. ред. журн. "Киев. старина". Упорядкував, з дод. власного матеріалу, Б. Грінченко.- к., 1907-1909.- Т. 1-4.
- ГуцГов** Гуцульські говірки. Короткий словник/ Відп. ред. Я. Закревська.- Львів, 1997.- 232 с.
- ДДГ** Ділова документація Гетьманщини XVIII ст.: Збірник документів / Упорядник, автор передмови та документів В.Й. Горобець.- К.: Наук. думка, 1993.- 392 с. :іл.
- ДзПрогр** Дзєндзелівський Й.О. Програма для збирання матеріалів до лексичного атласу української мови.- К.: Наук. думка, 1987.- 300 с.
- Дорош** Дорошенко С.І. Матеріали до словника діалектної лексики Сумщини // Діалектологічний бюлетень.- Вип. IX.- К.: Вид-во АН УРСР, 1962.- С.101-122.
- Ж** Желєхівський Є., Недільський С. Малорусько-німецький словник. - Львів: Друкарня тов. ім. Шевченка, 1886.- Т. 1-2.- 1117 с.
- ЗапКуліш** Записки о Южной Руси: В 2 т. / Составление и издание Пант. Кулиша.- К.: Дніпро, 1994.- 719 с.
- ЕССУМ** Огієнко Митрополит Іларіон. Етимологічно-семантичний словник української мови.- Вінніпег, Канада: Накладом товариства "Волинь", 1979.- Т. 1-4.
- ЕСУМ** Етимологічний словник української мови / За ред. Л.С. Мельничука. В 7 т. – К.: Наук. думка, 1982-1988. - Т.1-4.
- КвОсн** Словник мови творів Г. Квітки-Основ'яненка.- Х.: ХДУ, 1978-1979.- Т. 1-3.
- Корз** Корзонюк М.М. Матеріали до словника західно волинських говірок // Українська діалектна лексика: Збірник наукових праць.- К.: Наук. думка, 1987.- С.62-267.
- Котл** Котляревський І.П. Повне зібрання творів.- К.: Вид-во АН УРСР, 1952.- Т.І-ІІ.
- ЛВел** Величко С. Сказаніє о войнѣ козацкой зъ поляками.- К.: Українська академія наук, 1926.- 275 с.
- ЛексФр** Лексика поетичних творів Івана Франка: Метод. вказівки з розвитку лексики.-Львів: ЛДУ, 1990.- 262 с.
- Лис** Лисенко П.С. Словник поліських говорів.- К.: Наук. думка, 1974.- 260 с.

- Ліпкевич** Словник рибальської лексики // Ліпкевич І.Г. Рибальська лексика в українських говірках Нижньої Наддніпрянщини: Дис. ... канд. філол. наук.- Запоріжжя, 1993.- С.212-235.
- Матіїв** Матіїв М.Д. Словник гідронімів басейну ріки Стрий.- Сімферополь: Кримське навчально-педагогічне державне видавництво, 1996.- 96 с.
- Мельн** Мельничук О.С. Словник специфічної лексики с. Писарівни (Кодимського р-ну Одеської обл.) // Лексикографічний бюлетень.- Вип. II.- К.: АН УРСР, 1952.- С.67-99.
- Ник** Никончук М.В., Никончук О.М. Транспортна лексика Правобережного Полісся в системі східнослов'янських мов. - К.: Наук. думка, 1990.- 292 с.
- НикМІА** Никончук М.В. Матеріали до лексичного атласу української мови (Правобережне Полісся).- К.: Наук. думка, 1979.- 316 с.
- НикСГЛ** Никончук М.В. Сільськогосподарська лексика правобережного Полісся.- К.: Наук. думка, 1985.- 312 с.
- НТСУМ** Новий тлумачний словник української мови.- К.: Аконіт, 2000.- Т. 1- 4.
- О** Онишкевич М.Й. Словник бойківських говірок: У 2 ч.- К.: Наук. думка, 1984.- 515 с.
- ОХН** Описи Харківського намісництва кінця XVIII ст.- К.: Наук. думка, 1991.- 223 с.
- Писк** Словник живої народної, письмової і актової мови руських югівщан Російської і Австрійсько- Венгерської цесарії / Составил Фортунатъ Пискуновъ .- Київ: Въ Типографіи Е.Я. Федорова, 1875.- 310 с.
- РД** Русалка Дністрова (Фотокопія з видання 1837 р.)- К.: Дніпро, 1972.- 135 с.
- Саб** Сабалдир Г.О. Практичний російсько-український словник.- К.: Видавниче товариство "Час", 1926.- 436 с.
- СГБ** Словник говірки села Бродина // Гуцульські говірки. Лінгвістична та етнолінгвістичні дослідження.- Львів, 2000.- С. 245-364.
- СТ** Тутковський П.А. Словник геологічної термінології. (Проект).- К.: Держ. вид-во України, 1923.- 201 с.
- СГУ** Словник гідронімів України.- К.: Наук. думка, 1979.- 780 с.
- Сизько** Сизько А.Т. Словник діалектної лексики говірок сіл південносхідної Полтавщини.- Дніпропетровськ: ДДУ, 1990.- 100 с.
- СМШ** Словник мови Шевченка: В 2 т.- К.: Наук. Думка, 1964.- Т.І. – 484 с. Т.ІІ.- 566 с.
- СНГТК** Громко Т.В., Лучик В.В., Поляруш Т.І. Словник народних географічних термінів Кіровоградщини / Відп. ред. В.В. Лучик.- Київ-Кіровоград: РВГПЦ КДПУ, 1999.- 224 с.
- СПГ** Ващенко В.С. Словник полтавських говорів.- Випуск І.- Харків: Вид-во Харківського університету, 1960.- 107 с.
- Стус** Стус В.С. Дорога болю: Поезії.- К.: Рад.письм., 1990.- 222 с.
- СУМ** Словник української мови.- К.: Наук. думка, 1970-1980.- Т. 1-11.
- СУСеГ** Словник українських східнословобожанських говірок / К.Г. Глуховцева, В. Лескова, І. Ніколаєнко, Т. Тернавська, В.Ужченко.- Луганськ, 2002.- 234 с.
- СхсУГ** Східно степові українські говірки: Науково-навчальний посібник / За заг. ред. д-ра філол. наук проф. Анатолія Загнітка. - Донецьк: ДонДУ, 1998.- 114 с.
- УЛ** Українська література XVIII ст.- К.: Наук. думка, 1983.- 694 с.
- УміСп** Уманець М., Спілка А. Словарь російсько-український. - К.: 1925. - 1149с.
- Ф** Фасмер М. Этимологический словарь русского языка / Пер. с нем. и доп. О.Н. Трубачева.- М.: Прогресс, 1964- 1973.- Т. 1- 4.
- Чаб** Чабаненко В.А. Словник говірок Нижньої Наддніпрянщини.- Запоріжжя: ДДУ, 1992.- Т.1- 4.
- Яв** Яворницький Д. Словник української мови. Т. 1 А-К.- Катеринослав: Слово, 1920.- 412 с.

Матеріал надійшов до редакції 17.12.2003 р.

Терновая А.И. Динамика нульсуфиксального образования имен существительных pluralia tantum в новом украинском языке.

В статье посредством лексико-словообразовательных типов произведен деривационный анализ нульсуфиксальных производных, которые употребляются в новом украинском языке только во множественной форме.

Ternova A.I. Dynamics of Zerosuffixal Formations of Names of Pluralia Tantum Nouns in the Modern Ukrainian Language.

The article sets out to provide the derivational analysis (by means of lexical and word-formative types) of zerosuffixal derivatives which are used in the modern Ukrainian language in the plural form only.